

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΕΩΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΟΜΟΣ 19 (1964)

ΜΕΡΟΣ Β' 3 — ΧΡΟΝΙΚΑ

ΑΘΗΝΑΙ, 1967

υπόγειον δωμάτιον τοῦ Δημοτικοῦ Καταστήματος Κοζάνης, μετεφέρθη καὶ ἐτακτοποιήθη κατ' οἰκονομίαν εἰς τὸ νεότευκτον κτήριο τῆς Κοβενταρίου Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Κοζάνης, ἕως οὗτο ἰδρυθῆ τὸ Μουσεῖον τῆς πόλεως ἐπὶ παραχωρηθέντος ὑπὸ τοῦ Δήμου Κοζάνης οἴκουπέδου.

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Συλλογὴ Φλωρίνης ἐτοιμά-

Σχέδ. 17. Κάτωψις λαξευτοῦ τάφου μετὰ τομῆς κατὰ μῆκος καὶ ἕτερον λάξευμα παρὰ τὸν τάφον πλησίον τῆς Καρυδίτσας Κοζάνης

ζεται ἵνα μεταφερθῆ εἰς τὸ ὑπὸ ἀνέγερσιν Μουσείου Φλωρίνης. Εἰς τὴν Συλλογὴν, ἐκτὸς ἄλλων τυχαίων εὐρημάτων, εἰσῆχθησαν περὶ τὰ 50 διάφορα νομίσματα παραδοθέντα ὑπὸ τοῦ Δημητρίου Α. Γεωργιάδου, κατοικοῦ Ἀμμοχωρίου.

Φ. Μ. ΠΕΤΣΑΣ

*

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΒΕΡΓΙΝΑΣ

Αἱ ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν Βεργίναν διεξήχθησαν καὶ ἐφέτος, ὡς καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος, εἰς τὸ Ἀνάκτορον καὶ τὴν Μεγάλην Τούμπα.

Εἰς τὴν Μ. Τούμπα ἡ ἀνασκαφὴ περιορίσθη εἰς τὴν διεύρυσιν καὶ ἐπιμήκυσιν τῆς τάφρου, ἢ ὅποια ἀνεσκάφη κατὰ τὴν προηγούμενην ἀνασκαφικὴν περίοδον, ἀφοῦ προηγούμενως ἀπεμακρύνθησαν τὰ χώματα, τὰ ὅποια εἶχον πέσει ἐντὸς αὐτῆς λόγῳ τῶν βροχῶν τοῦ χειμῶνος. Τοῦτο ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον διὰ τὰς περαιτέρω ἐργασίας εἰς μεγαλύτερον βάθος.

Ἡ ἀνασκαφὴ ἐγένετο κατὰ στρώματα, καὶ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ δημιουργηθῆ ἐπίπεδον ἐπικλινὲς μὲ κατεῦθυσιν ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυ-

σμάς, ἤτοι ἀπὸ τῆς περιφέρειας πρὸς τὸ κέντρον τῆς Τούμπας, ὅπου τὸ μεγαλύτερον βάθος τῆς τάφρου ἔφθασε εἰς τὰ 11.50 μ. Ἐν τούτοις καὶ εἰς τὸ μεγαλύτερον τοῦτο βάθος εὐρισκόμεθα εἰσέτι ὑψηλότερον τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἐπιφανείας τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους.

Αἱ στρωματογραφικαὶ παρατηρήσεις εἶναι ὁμοίαι μὲ τὰς τῶν προηγούμενων ἀνασκαφῶν. Στρώματα ἐκ μεγάλων ἀργῶν λίθων ἐναλλάσσονται πρὸς στρώματα ἀμμοχαλίκων καὶ καθαροῦ χώματος. Τὰ τυχαῖα εὐρήματα ἦσαν πτωχά. Εὐρέθησαν: α) δύο τεμάχια στηλῶν, ἐντὸς τῶν χωμάτων τὰ ὅποια εἶχον καταπέσει ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων στρωμάτων, ἓν ἐκ πεσσοειδοῦς κωρίνης στήλης, τὸ δ' ἕτερον ἐκ μαρμαρίνης μετὰ μικρᾶς γεισοειδοῦς προεξοχῆς εἰς τὸ ἄνω ἄκρον, ἢ ὅποια σφῆζει καὶ ἴχνη χρώματος ἐρυθροῦ ἐξ ἰωνικοῦ κυματίου. β) ἓν μελαμβαφὲς πινάκιον μετ' ἐμπιέστων ἀνθεμίων

εἰς τὸ ἐσωτερικόν, σχεδὸν ἀκέραιον, τοῦ 4ου αἰ. π.Χ. καὶ γ) ὀλίγα σχετικῶς ὄστρακα καὶ τινα μικροαντικείμενα.

Αὐτὰ μετὰ τῶν εὐρημάτων τῆς προηγούμενης ἀνασκαφῆς, γραπτῆς στήλης κ.ἀ., ἐνισχύουν τὴν ἄποψιν ὅτι ἡ Τούμπα κατεσκευάσθη ἐκ χωμάτων καταστραφέντων τύμβων τοῦ παρακειμένου νεκροταφείου, διὰ νὰ καλύψῃ πιθανὸν τάφον, εὐρισκόμενον κάτωθι τῆς ἐπιφανείας τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους.

Εἰς τὸ Ἀνάκτορον αἱ ἐργασίαι περιορίσθησαν κυρίως εἰς τὴν νοτιᾶν ἐξωτερικὴν πλευρὰν αὐτοῦ κατὰ μῆκος τοῦ νοτίου τοίχου, ἰδιαίτερος δὲ εἰς τὴν ΝΑ. γωνίαν του, ἀφοῦ προηγούμενως ἐγινε γενικὸς καθαρισμὸς ὄλου τοῦ Ἀνακτόρου ἐκ τῶν χόρτων, τὰ ὅποια εἶχον καλύψει τοῦτο εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν.

Μετὰ τὴν ἀπαλλοτρίωσιν τοῦ κτήματος τοῦ Γ. Κωτσοπούλου, κείμενου ἀμέσως νοτίως τοῦ Ἀνακτόρου, ἀπεφασίσθη νὰ ἐρευνηθῆ ἡ νοτιᾶ ἐξωτερικὴ πλευρὰ τοῦ Ἀνακτόρου. Αἱ ἐργασίαι ἤρχισαν ἀπὸ τὴν ΝΑ. γωνίαν καὶ συγκεκριμένως ἀπὸ τὴν προέκτασιν τοῦ ἀνατολικοῦ τοίχου, νοτίως καὶ δυτικῶς τῆς γωνίας αὐτῆς. Διε-

πιστώθη ότι ο μὲν ἀνατολικὸς τοῖχος συνεχίζεται ἐπὶ 6.50 μ. νοτίως τῆς ἐξωτερικῆς ΝΑ. γωνίας, ἐπ' αὐτοῦ ὁμοῦ καταλήγει ἄλλος, κάθετος πρὸς αὐτὸν καὶ παράλληλος πρὸς τὸν νότιον, ἀπέχων ἀπὸ τούτου 4.80 μ. Τούτου, τοῦ νοτίου ἐξωτερικοῦ τοῖχου, ἀπεκαλύφθη τμήμα 5.60 μ. δυτικῶς τῆς ΝΑ. γωνίας, ἕτερον δὲ τμήμα του ἐπεσημάνθη **δυτικώτερον**, εἰς τομὴν γενομένην νοτίως τοῦ τοῖχου τοῦ χωρίζοντος τοὺς χώρους V καὶ X.

Ὁ νέος οὗτος τοῖχος ἔχει πλάτος 0,87 μ., ὅσον καὶ ὁ ἀνατολικός, καὶ ὕψος σφζόμενον 0,97 μ., ἀποτελεῖται δ' ἐκ δύο σειρῶν ἐπαλλήλων παρίνων δόμων, μᾶλλον ἀτελῶς εἰργασμένων. Περισσότερον ἐπιμελημένη εἶναι ἢ νοτία ὄψις τοῦ τοῖχου. Γενικῶς ἡ μορφή τούτου δὲν ὁμοιάζει μετὴν τῶν λοιπῶν τοίχων τοῦ Ἐνακτόρου, εἰ μὴ μόνον μετὴν ἀκανόνιστον κατασκευὴν τῆς προεκτάσεως τοῦ ἀνατολικοῦ τοῖχου. Πιθανὸν εἶναι ὅτι καὶ οἱ δύο ἀποτελοῦν νεωτέραν κατασκευὴν, δημιουργοῦσαν χώρον ἀντίστοιχον πρὸς τὴν βορείαν στοὰν τοῦ Ἐνακτόρου, ἂν καὶ πολλὰ ἀπὸ τὰ ἀνευρεθέντα ὄστρακα ἄνωθεν καὶ ἐκατέρωθεν τοῦ νοτίου ἐξωτερικοῦ τοῖχου εἶναι πρῶϊμα ἐλληνιστικά. Καὶ εἰς τὸ σημεῖο τούτου τῆς ἀνασκαφῆς, ἀλλὰ καὶ κατὰ μήκος τῆς ἐξωτερικῆς πλευρᾶς ὀλοκλήρου τοῦ τοῖχου, εὐρέθησαν πολλὰ ὄστρακα ἐλληνιστικά, καὶ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη, μεταξὺ τῶν ὁποίων δύο τεμάχια ψευδοπαρθύρων, τμήματα σπονδύλων κινῶν, ἐνὸς ἀμφικίονος καὶ μᾶς ἔλικος κιονοκράνου, τὰ περισσότερα ἄνωθεν τοῦ νοτίου ἐξωτερικοῦ τοῖχου, καὶ πολλὰ τμήματα πηλίνης σίμης μετὰ γραπτῶν ἀνθεμίων.

Σημαντικὸν εἶναι τὸ πλῆθος τῶν κεράμων, ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς ἠγεμόνες καλυπτῆρες ἀνθεμοτοί, αἱ ὁποῖαι εὐρέθησαν κατὰ μήκος ὄλου τοῦ νοτίου τοῖχου, ἰδίως ὁμοῦ νοτίως τοῦ δωματίου D, ὅπου παχὺ στρώμα κεράμων ἀφέθη κατὰ χώραν εἰς τὸ ὕψος τοῦ τοιχοβάτου τοῦ νοτίου τοῖχου, καθὼς καὶ τὸ πλῆθος τεμαχίων ἀσβεστοκονιάματος ἐρυθροῦ, λευκοῦ καὶ κιτρίνου χρώματος.

Παρατηρήθησαν ἐπίσης ἴχνη καύσεως εἰς πολλὰ σημεία, περισσότερο ὁμοῦ εἰς τὴν γωνίαν τοῦ νοτίου ἐξωτερικοῦ τοῖχου καὶ νοτίως τῆς προεκτάσεως τοῦ ἀνατολικοῦ, ὡς καὶ νοτίως τοῦ χώρου C, ὅπου καὶ εὐρέθη ἡ πρὸς Ν. συνέχεια τοῦ πηλίνου ἀγωγοῦ τοῦ διατρέχοντος κατὰ μήκος τὸν χώρον αὐτόν, ἄνωθεν τοῦ παλαιότερου παρίνου. Ὁ πηλίνος οὗτος ἀγωγὸς συνεχίζεται νοτίως καὶ πέραν τῆς ἀνασκαφείσης περιοχῆς.

Νοτίως τοῦ χώρου C καὶ καθ' ὄλον τὸ πλάτος αὐτοῦ εὐρέθη ὑπὸ τὸν πηλινὸν ἀγωγὸν ψηφιδωτὸν ἀμελοῦς κατασκευῆς, κείμενον 0,16 μ. βαθύτερον τοῦ κατωφλίου τοῦ χώρου τούτου. Εἰς τὸ σημεῖον τούτου καὶ μεταξὺ τοῦ κατωφλίου καὶ τοῦ τοῖχου τοῦ χωρίζοντος τὰ δωμάτια C καὶ D, πλησίον τοῦ νοτίου τοῖχου τοῦ C, καὶ εἰς βάθος 0,90 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὑψηλοτέρου σημείου του, εὐρέθη κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ἓν νόμισμα χαλκοῦν, τοῦ Φιλίππου Β', μετ' ὀστράκων μελαμβαφῶν τοῦ τύπου τῆς «Δυτικῆς κλιτύος».

Μετὰ τὸ πέραν τῶν ἀνασκαφικῶν ἐργασιῶν περιεφράχθησαν διὰ συρματοπλέγματος τόσον ἡ τάφος τῆς Μ. Τούμπας, ὅσον καὶ ἡ νοτία πλευρὰ τοῦ Ἐνακτόρου.

Καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τῶν ἀνασκαφῶν φοιτητῆς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης παρηκολούθησαν τὰς ἐργασίας, ἐνισχυθέντες οἰκονομικῶς πρὸς τούτο ἐκ τοῦ εἰδικοῦ κονδυλίου τοῦ Πανεπιστημιακοῦ προϋπολογισμοῦ, συγχρόνως δὲ φοιτητῆς τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς ἐσχεδίασαν λεπτομερῶς τὸν στυλοβάτην τοῦ περιστυλίου καὶ τοὺς περισσοτέρους τῶν τοίχων οἱ ὅποιοι δὲν εἶχον μέχρι σήμερον σχεδιασθῆ.

Πολύτιμον βοήθειαν εἰς τὴν ἀνασκαφὴν προσέφερον ἡ βοήθὸς τῆς Β' ἑδρας Ἀρχαιολογίας τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς δ. Δέσποινα Χατζῆ, ἡ ὁποία εἶχε τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν καὶ ἦτο ὑπεύθυνος διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ἡμερολογίου.

Μ. ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ

*